

INFLUENȚA RELAȚIILOR ÎN FAMILIE ASUPRA ADAPTĂRII PSIHOSOCIALE LA COPIII DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ

Natalia BOTEZATU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Nowadays, the Republic of Moldova is in a period of change in the political and social sphere, which affected the whole society and profoundly the family behavior as the basic unit of it. We believe that the economic crisis established throughout the world, poverty, unemployment rising, and so on, has changed the family life, and consequently the child's life. In result, these changes may distract from a accurate education of the child. Thus, they (children) can become in many cases victims of their native environment and of their families.

La etapa actuală, Republica Moldova se află într-o perioadă de schimbări în sfera politico-socială, care a cuprins toată societatea și a afectat în mod profund comportamentul familiei ca unitate de bază a societății. Considerăm că criza economică care este stabilită în întreaga lume, sărăcia, creșterea șomajului, etc. au schimbat și viața familiei, implicit și viața copilului. Acest fapt duce la distragerea atenției de la educație, creșterea corectă a copilului. Astfel, ei (copiii) pot deveni în foarte multe cazuri victime ale mediului în care trăiesc și, de ce nu, victime ale propriilor familii.

Este o problemă cu semnificație psihologică și importanță socială. În aceste cazuri, instituțiile, în cazul nostru școala, trebuie să intervină și să i-a parte în sprijinirea familiei la educarea corectă a copiilor. Numai că acest sprijin nu poate fi realizat decât printr-o colaborare eficientă părinte-copil-învățător. Prin urmare, educația reprezintă o prioritate în condițiile actualei crize morale a societății. Un sprijin orientativ este necesar azi – mai mult decât oricând – pentru părinți. Accentul cade pe educația în familie, deoarece ea este fundamentul educării copilului. Părinții rămân primii și cei mai importanți educatori ai copiilor, mai întâi pentru că îi influențează moral de la vârsta cea mai fragedă, și apoi pentru că au asupra lor autoritatea incomparabilă a iubirii părintești, căreia copiii îi răspund cu iubirea filială. Deci educația în familie ocupă un loc important în formarea copilului, care trebuie să găsească aici condiții de dezvoltare fizică, perceptivă, intelectuală, personală și socială. Familia este instituția primordială unde copilul dobândește cea dintâi școală a vieții. Faptul este explicabil, de la părinți au învățat, în primul rând, tot ce știu până când copilul este adus într-o instituție de învățământ. Familia trebuie să asigure sentimentul de confort și siguranță. O ambianță frământată de tensiuni familiale, lipsită de afecțiune, stare de indiferență, cu acte de violență va duce nemijlocit la reacții de inadaptare. Loisel afirma: „...din familie se începe a forma omul de caracter”.

Familia a avut întotdeauna o influență decisivă asupra educației, ea este capabilă să reacționeze și să contribuie la dezvoltarea societății, anume ei îi

datorăm virtuțile neamului, în familie se consolidează relații între generații, care sunt de o importanță deosebită pentru societatea umană [3].

Copiii învață pentru prima dată în familie. Felul în care ceilalți interacționează cu ei chiar din primele zile de viață le transmite mesaje despre modalitatea de a exprima emoții, despre circumstanțele în care emoțiile pot fi exteriorizate și despre tipurile de acțiuni care pot fi realizate pentru a se adapta situațiilor care determină apariția emoțiilor. Tipul de relații dintre ceilalți și copiii determină modul și măsura în care socializarea emoțională are loc [1]. Deși înțelepciunea populară sugerează că familia joacă un rol important în dezvoltarea copiilor, cercetările arată că este necesară identificarea acelor aspecte ale familiei care sunt relaționate cu dezvoltarea copiilor [4].

Studiile au demonstrat că dezvoltarea emoțională și socială a copiilor este puternic influențată de stilul parental [6].

Retrospectiva în istoria familiei denotă un raport de intercondiționare între calitatea relațiilor familiale și gradul de organizare și funcționare a societății. Familia este considerată nu drept un grup independent, ci un sistem al societății, „celula ei de bază”. De la începuturi și până în prezent, familia rămâne a fi dependentă de societate în virtutea principiului conexiunii dintre sistem și macrosistem. Prin familie indivizii se integrează în societate, familia constituind, în esență, temelia acesteia.

Calitatea familiei asigură progresul durabil al unei civilizații. Această concluzie este confirmată de studiul realizat de antropologul britanic John D. Unwin, care a cercetat peste 80 de civilizații dispărute pe parcursul a 4000 de ani, fiecare dintre acestea afirmându-se printr-un ansamblu de reguli conservatoare, celor cu referire la familie revenindu-le rolul de bază. Pe măsură ce familia era afectată de liberalizarea valorilor, ea pierdea statutul său de odinioară. Concomitent, civilizația intră într-un declin ce îi accelera dispariția [2].

În Republica Moldova, conceptul de „familie model” presupune uniunea a doi părinți (de sex opus) care mențin relații responsabile, au copii bine crescuți, locuiesc împreună în aceeași locuință. Deci educarea familială o precede pe cea preșcolară, școlară punând bazele dezvoltării psihice la fiecare copil. Creșterea copilului se face continuu, zi de zi, lună de lună, an de an. Educarea psihică trebuie să urmărească etapele vârstei.

Cel mai important rol în evoluția moral-civică a copilului îl au exemplele bune care pleacă inevitabil din familie. Familia, nucleul de bază al societății noastre, are rolul de a asigura dezvoltarea fizică și morală a copilului. De familie depinde dirijarea judicioasă a maturizării psihice a copilului, dezvoltarea lui etc. De felul în care părinții vor educa copilul în sensul unei morale riguroase dar suplă, și de felul în care vor ști să dirijeze viața afectivă a copilului va depinde formarea personalității acestuia. De la familie copilul învață să iubească munca, țara, libertatea și să respecte legile țării [3]. Copiii trebuie

educați în așa fel încât să conștientizeze că libertatea individuală nu se poate realiza decât în cadrul libertății colective, generale, că munca și respectul față de ceilalți constituie o obligație fundamentală a fiecărui cetățean.

Un rol semnificativ în adaptarea școlară îl are familia. Atitudinea față de școală, felul relaționării cu ceilalți depind de experiența de viață acumulată în familie. Atunci când părinții reușesc să mențină în familie o atmosferă caldă, securizată și își manifestă autoritatea într-un mod firesc, echilibrat, se creează premise favorabile unei bune adaptări școlare. Excesele în exercitarea autorității determină dificultăți în adaptarea copilului, mărește dependența acestuia de părinte, copilul nu se mai simte liber, este mai puțin prietenos și spontan, va avea mari dificultăți în procesul de maturizare [5]. Dacă părintele este ostil și autoritar, va crea copilului o supunere forțată, pasiv-agresivă. Copilul care trăiește în tensiune se simte respins, nefericit, inferior, își va dezvolta teama față de adulți, suspiciunea în legătură cu motivele și comportamentele altora, va avea tendința să se autopedepsească și să aibă dificultăți de relaționare. La cealaltă extremă, copiii ai căror părinți exercită un control insuficient asupra lor, fiind astfel forțați să fie prematuri autonomi, sunt dezordonati, mediocri, inadaptați la cerințele școlare. Dacă părintele este ostil, atunci încurajează la copil impulsivitatea și conduitele dezordonate, ceea ce îl împiedică în procesul de adaptare. Orice suferință emoțională a copilului se reflectă în conduita școlară, determinând apatie, dezinteres față de învățatură, chiar respingere față de școală sau ostilitate. Modul de a fi al părinților, felul lor de a gândi, de a-și exprima trăirile, va servi drept prim model pentru copil [6]. Dacă părinții sunt capabili să-și păstreze calmul și încrederea în situații problematice, atunci și copilul va fi capabil de autocontrol. Părintele comunicativ, afectuos, deschis îl va stimula pe copil să se deschidă și să comunice la rândul său. Toate acestea constituie premise eficiente de adaptare a copilului la viața școlii.

„Nu mândria de a fi părinte model trebuie să predomină, ci dragostea autentică, înțeleaptă, neegoistă pentru cel mic!”

Referințe:

1. BOROS, M. *Părinți și copii*. București, 1992, p.110.
2. CUZNEȚOV, L. *Fundamente teoretice și metodologice ale educației pentru familie*. Chișinău, 2005.
3. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie*. Chișinău, 2008, p.187.
4. DEBESSE, M. *Psihologia copilului de la naștere la adolescență*. București, 1970, p.200.
5. MOISIN, A. *Arta educării copiilor și adolescenților în familie și în școală*. Sibiu: Imago, 2011, p.230.
6. NAOURI, A. *Cum să ne educăm copiii*. București: Trei, 2010, p.368.

*Recomandat
Maia ȘEVCIUC, dr., conf. univ.*